

Rozdział II. Zwoływanie zgromadzenia wspólników

§ 1. Inicjatywa zwołania zgromadzenia wspólników

1. Zwołanie zgromadzenia przez zarząd

Zasady zwoływania zgromadzenia wspólników sp z o.o. określa wprost ustawa. Podkreśla to rangę tego organu spółki i jest to też związane z wymogami pewności obrotu gospodarczego wobec faktu podejmowania przez ten organ najważniejszych decyzji, zmierzających niejednokrotnie do wywołania określonych skutków prawnych. Z tego względu ustawodawca przesądził m.in. jakie podmioty są uprawnione do zwoływania zgromadzeń, a także wskazał zasady wysyłania i treść zawiadomień o odbyciu zgromadzenia. Inicjatywa zwołania zgromadzenia wspólników przysługuje w pierwszej kolejności zarządowi spółki. Przepis art. 235 § 1 KSH wskazuje ten organ *in corpore* jako uprawniony do zwołania zgromadzenia wspólników, zatem powstaje pytanie czy dopuszczalne jest, aby jeden z członków zarządu wieloosobowego zwołał zgromadzenie wspólników. Przede wszystkim, kwestie te mogą zostać uregulowane w umowie spółki, zatem umowa może wskazywać zarówno indywidualne uprawnienie członków zarządu do zwołania zgromadzenia, jak i jednoznacznie wskazywać, że uprawnienie to przysługuje jedynie zarządowi *in corpore*. W razie milczenia w tym zakresie umowy spółki należy rozstrzygać tę kwestię w oparciu o zasady prowadzenia spraw spółki przez zarząd. Zawiadomienie o zwołaniu zgromadzenia wspólników nie jest bowiem oświadczeniem woli spółki i nie jest w tym przypadku wymagane działanie zarządu, zgodnie z zasadami reprezentacji spółki, natomiast konieczne jest zachowanie zasad związanych z prowadzeniem spraw spółki przez zarząd. Podkreślić bowiem należy, że zawiadomienie o zwołaniu zgromadzenia wspólników jest w istocie zaproszeniem na posiedzenie organu osoby prawnej, analogicznie jak zaproszenie na posiedzenie zarządu czy rady nadzorczej, zatem nie zmierza ono do wywołania określonych skutków prawnych. Skutki prawne w postaci powsta-

nia, zmiany bądź ustania stosunku prawnego mogą wynikać dopiero z uchwał podjętych na zgromadzeniu. Pogląd ten, odnośnie charakteru prawnego zwołania zgromadzenia wyrażony został w wyroku SN z 26.3.2014 r.¹, w którym SN wskazał, że zwoływanie zwyczajnego lub nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników sp. z o.o. wchodzi w zakres czynności związanych z prowadzeniem spraw spółki, a nie z jej reprezentacją. Pogląd ten przyjmowany jest też powszechnie w literaturze przedmiotu².

Jeżeli chodzi o prowadzenie spraw spółki przez zarząd, to mamy do czynienia zasadniczo z dwoma rodzajami czynności, tj. czynnościami zwykłego zarządu i czynnościami przekraczającymi zwykły zakres. O ile umowa spółki nie stanowi inaczej, sprawy nie przekraczające zwykłego zarządu może samodzielnie prowadzić każdy z członków zarządu, natomiast w czynnościach przekraczających zwykły zarząd wymagana jest uchwała członków zarządu (art. 208 KSH). Należy zatem w pierwszej kolejności przesądzić, czy zwołanie zgromadzenia jest czynnością zwykłego zarządu, czy przekraczającą zwykły zakres. Oczywiście, problem ten nie występuje w przypadku zarządu jednoosobowego, gdyż jedyny członek zarządu może w każdej chwili podjąć decyzję w sprawie zwołania zgromadzenia i jest też osobą, na której spoczywać będzie wówczas obowiązek wysłania zawiadomień.

Na gruncie regulacji KH w orzecznictwie SN wyrażony został pogląd, że czynność zwołania zgromadzenia wspólników może być dokonana indywidualnie przez członka zarządu wieloosobowego, gdyż nie stanowi czynności

¹ Wyr. SN z 26.3.2014 r., V CSK 220/13, Legalis; analogicznie SN w wyr. z 16.2.2005 r., III CK 296/04, Legalis; zob. także wyr. SA w Poznaniu z 21.11.2006 r., I ACa 713/06, niepubl.; wyr. SA w Warszawie z 24.3.2009 r., VI ACa 1560/08, Legalis; wyr. SA w Poznaniu z 22.9.2010 r., I ACa 613/10, Legalis; wyr. SA w Krakowie z 20.5.2016 r., I ACa 62/16, niepubl.; wyr. SA w Krakowie z 31.8.2016 r., I ACa 514/16, Legalis.

² Zob. np. A. Kidyba, *Kodeks spółek...*, t. I, 2017, s. 1148; A. Szajkowski, M. Tarska, A. Szumański, w: S. Sołtyński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks...*, t. II, 2014, s. 642; J.A. Strzępka, E. Zielińska, w: J.A. Strzępka (red.), *Kodeks...*, s. 580; M. Litwińska-Werner, *Kodeks...*, s. 637; A. Wiśniewski, *Obowiązek zwołania zgromadzenia wspólników z art. 233 KSH*, PPH 2008, Nr 9, s. 14; J. Kurowska, *Zasady procesowania zarządu zwołującego zgromadzenie wspólników*, Pr. Sp. 2008, Nr 10, s. 51; D. Wajda, *Mechanizm zwoływania zgromadzeń wspólników przez organy spółki z o.o. oraz podmioty do tego uprawnione*, PPH 2009, Nr 2, s. 18; M. Chomiuk, w: Z. Jara (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 985; Ł. Pożoga, *Uchwała zarządu o zwołaniu zgromadzenia wspólników jako przesłanka prawidłowego zwołania zgromadzenia*, PPH 2016, Nr 2, s. 44.

przekraczającej zwykły zakres³. Na gruncie regulacji KSH sporadycznie pojawiają się poglądy wskazujące, że każdy członek zarządu może zwołać zgromadzenie wspólników samodzielnie, zatem nie jest konieczne uprzednie podjęcie uchwały zarządu w tej sprawie⁴. Za dominujące w literaturze przedmiotu uznać należy stanowisko, że zwołanie zgromadzenia stanowi czynność przekraczającą zwykły zakres, wymagającą uprzedniej uchwały zarządu⁵. Stanowisko takie dominuje też aktualnie w orzecznictwie sądowym⁶.

Niewątpliwie zwoływanie zgromadzeń nie jest czynnością, której dokonują członkowie zarządu z dużą częstotliwością, gdyż obligatoryjne jest odbycie zgromadzenia wyłącznie raz w roku, co dotyczy zwyczajnego zgromadzenia, natomiast nadzwyczajne zgromadzenia zwoływane są jedynie w razie potrzeby. Zgromadzenie wspólników jest też organem, które decyduje w najważniejszych dla spółki sprawach, zatem z całą pewnością nie są to sprawy związane z bieżącym zarządzaniem spółką⁷. Ponadto – w zależności od struktury udziałowców, rodzaju spółki, a także postanowień umowy spółki – organizacja zgromadzenia może wiązać się z istotnymi kosztami dla spółki. Przyjąć zatem trzeba, że zwołanie zgromadzenia wspólników jest czynnością przekra-

³ Zob. wyr. SN z 29.7.1998 r., II CKN 851/97, Legalis, w którym wskazano, że w sp. z o.o. każdy członek zarządu może zwołać zgromadzenie wspólników, a tylko wtedy jest potrzebna uchwała zarządu, gdy inny członek sprzeciwi się jego zwołaniu.

⁴ Zob. np. E. Marszałkowska-Krześ, w: A. Kidyba (red.), Meritum. Prawo spółek, Warszawa 2016, s. 1069; A. Lesiak, w: Z. Koźma, M. Ożóg (red.), Kodeks..., s. 464; A. Nowacki, Zwołanie zgromadzenia wspólników przez zarząd, PUG 2016, Nr 11, s. 10.

⁵ A. Kidyba, Kodeks..., t. I, 2017, s. 1149; A. Szajkowski, M. Tarska, A. Szumański, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, Kodeks..., t. II, 2014, s. 657; J.A. Strzépka, E. Zielińska, w: J.A. Strzépka (red.), Kodeks..., s. 581; W. Popiolek, w: W. Pyziół (red.), Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2008, s. 453; A. Szumański, w: System PrPryw, t. 17A, 2010, s. 495; K. Strzelczyk, w: T. Siemiątkowski, R. Potrzebszcz (red.), Kodeks..., t. 2, 2011, s. 449; A. Rachwał, w: System PrHandl, t. 2A, 2007, s. 973; R.L. Kwaśnicki (red.), Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Warszawa 2005, s. 353; M. Litwińska-Werner, Kodeks..., s. 637; K. Kopaczynska-Pieczniak, w: A. Kidyba (red.), Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Warszawa 2007, s. 510; G. Cern, Podejmowanie..., s. 102; A. Wiśniewski, Obowiązek..., s. 14; J. Kurowska, Zasady..., s. 53; D. Wajda, Mechanizm..., s. 20; R. Pabis, w: J. Bieniak i in., Kodeks..., 2011, s. 852; M. Chomiuk, w: Z. Jara (red.), Kodeks..., 2017, s. 985; Ł. Pożoga, Uchwała..., s. 44.

⁶ Wyr. SN z 26.3.2014 r., V CSK 220/13, Legalis; wyr. SN z 19.12.2013 r., II CSK 176/13, Legalis; zob. także wyr. SA w Poznaniu z 21.11.2006 r., I ACa 713/06, niepubl.; wyr. SA w Warszawie z 24.3.2009 r., VI ACa 1560/08, Legalis; wyr. SA w Poznaniu z 22.9.2010 r., I ACa 613/10, Legalis; wyr. SA w Krakowie z 20.5.2016 r., I ACa 62/16, niepubl.; wyr. SA w Krakowie z 31.8.2016 r., I ACa 514/16, Legalis.

⁷ Zob. np. K. Strzelczyk, w: T. Siemiątkowski, R. Potrzebszcz (red.), Kodeks..., t. 2, 2011, s. 449; M. Litwińska-Werner, Kodeks..., s. 637.

czającą zwykły zakres, a zatem wymagającą uchwały zarządu w tym przedmiocie, jeżeli zarząd jest wieloosobowy⁸. Dla skutecznego zwołania zgromadzenia wspólników wymagane jest zatem prawidłowe zawiadomienie wszystkich członków zarządu o jego posiedzeniu oraz podjęcie uchwały zarządu o zwołaniu zgromadzenia w sposób określony w ustawie, tj. bezwzględną większością głosów bądź w sposób określony w umowie spółki⁹.

Wadliwości związane ze zwoływaniem zgromadzeń wspólników, w szczególności brak wymaganej uchwały zarządu w przedmiocie zwołania zgromadzenia, mogą stanowić podstawę do zaskarżenia uchwał podjętych na wadliwie zwołanym zgromadzeniu powództwem o stwierdzenie nieważności uchwały¹⁰. Do przykładowych uchybień, które – co do zasady – stanowią podstawę do zaskarżenia uchwały zgromadzenia wspólników, zaliczyć należy w szczególności zwołanie zgromadzenia przez nieuprawniony podmiot albo przez podmiot wprawdzie uprawniony, ale bez zachowania wymogów określonych w ustawie (np. zwołanie zgromadzenia przez jednego z członków zarządu, bez podjęcia uchwały w tej sprawie), bądź zwołanie zgromadzenia w sytuacji tzw. kałużowego zarządu, czyli organu o niepełnym składzie osobowym. Jednakże należy wziąć pod uwagę utrwalone w orzecznictwie SN stanowisko, że wady formalne związane ze zwołaniem zgromadzenia mogą stanowić podstawę zaskarżenia uchwał zgromadzenia, jeżeli wady te miały wpływ na treść podej-

⁸ Zob. także uzasadnienie wyr. SN z 24.6.2003 r., V CKN 419/01, MoP 2006, Nr 3, poz. 145.

⁹ Tak też w odniesieniu do spółki akcyjnej SN w wyr. z 16.2.2005 r., III CK 296/04, Legalis, Nr 2, poz. 31, w którym wskazał, że podjęcie przez zarząd spółki akcyjnej uchwały o zwołaniu walnego zgromadzenia bez obecności jednego z członków zarządu, który o posiedzeniu nie był zawiadomiony, nie powoduje bezskuteczności jego zwołania, jednak uchwały na nim podjęte mogą być zaskarżone powództwem o stwierdzenie nieważności uchwały. Konieczność podjęcia uchwały przez zarząd spółki akcyjnej jest powszechnie przyjmowana w literaturze przedmiotu, zob. np. J. Szwaja, w: S. Sołtysiński, A. Szjakowski, A. Szumański, J. Szaja, Kodeks..., t. III, 2008, s. 936; M. Spyra, w: System PrHandl, t. 2B, 2007, s. 424; S. Sołtysiński, w: System PrPryw, t. 17B, 2010, s. 541; J.P. Naworski, w: T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz (red.), Kodeks..., t. 3, 2013, s. 674.

¹⁰ Por. A. Szjakowski, M. Tarska, A. Szumański, w: S. Sołtysiński, A. Szjakowski, A. Szumański, J. Szwaja, Kodeks..., t. II, 2014, s. 641; K. Kopaczynska-Pieczniak, w: A. Kidyba (red.), Spółka..., s. 510; K. Strzelczyk, w: T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz (red.), Kodeks..., t. 2, 2011, s. 447–448; M. Rodzyńkiewicz, Kodeks..., 2012, s. 433; S. Sołtysiński, w: System PrPryw, t. 17B. 2010, s. 541; A. Koch, Podważanie..., s. 230; P. Antoszek, Wpływ niektórych uchybień przy podejmowaniu uchwał przez zgromadzenie wspólników na skuteczność prawną tych uchwał, Pr. Sp. 2010, Nr 11, s. 34; G. Cern, Podejmowanie..., s. 103; A. Zbiegień-Turzańska, Sankcje..., s. 200 i n.; A. Wiśniewski, Obowiązek..., s. 14; L. Pożoga, Uchwała..., s. 47–49; R. Uliasz, Nieważność..., s. 326 i n.; zob. także wyr. SN z 19.12.2013 r., II CSK 176/13, Legalis.

mowanych uchwał¹¹. Przykładowo, w wyroku SN z 12.10.2012 r.¹² wskazano, że przy badaniu zgodności uchwały z ustawą należy stwierdzić nie tylko czy zostały zachowane wszystkie określone w ustawie wymogi formalne zwoływania zgromadzenia i podejmowania na nim uchwał, ale także zbadać wpływ określonych uchybień formalnych na treść konkretnej uchwały. Jak podkreślił SN, wynika to z takiej wykładni art. 252 KSH, która bierze pod uwagę nie tylko jego literalne brzmienie, ale także cel, dla którego ustawodawca wprowadził rygorystyczne przepisy regulujące zwoływanie zgromadzeń wspólników oraz procedurę podejmowania uchwał na tym zgromadzeniu. Zatem w sytuacji, gdy dochodzi do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały w związku z wadami formalnymi jej podjęcia, należy w pozwie wskazać nie tylko przepisy prawa, które zostały naruszone w trakcie zwoływania zgromadzenia, ale również wskazać, w jakim stopniu wady te wpłynęły na treść podejmowanych uchwał.

Samo podjęcie uchwały nie jest jeszcze wystarczające do zwołania zgromadzenia, gdyż konieczne jest oczywiście wysłanie zawiadomień do wspólników. Jak podkreślił SA w Poznaniu w wyroku z 22.9.2010 r.¹³, w procesie zwoływania zgromadzenia wspólników sp. z o.o. wyróżnić można dwa etapy: pierwszy (zwołanie *sensu stricto*), obejmujący podjęcie przez zarząd lub inny uprawniony organ decyzji o zwołaniu zgromadzenia w sposób właściwy dla tego organu oraz drugi, obejmujący wysłanie zaproszeń do wspólników. Wprawdzie można polemizować ze stwierdzeniem, że wskazany przez sąd pierwszy etap, czyli podjęcie uchwały w przedmiocie zwołania zgromadzenia, jest zwołaniem *sensu stricto*, gdyż jest to jedna dwóch czynności niezbędnych w procesie zwołania zgromadzenia, a z punktu widzenia wspólników właśnie ta druga czynność jest decydująca dla zwołania zgromadzenia. Niemniej, słusznie podkreślono w tym wyroku konieczność rozróżniania tych dwóch czynności spółki w procesie zwołania zgromadzenia wspólników.

Odnosząc się do drugiego ze wskazanych etapów, należy konsekwentnie przyjąć, że skoro zawiadomienie o zwołaniu zgromadzenia nie jest oświadcze-

¹¹ Por. wyr. SN z 8.12.1998 r., I CKN 243/98, Legalis; wyr. SN z 16.2.2005 r., II CK 296/04, niepubl.; wyr. SN z 16.3.2005 r., III CK 477/04, Wokanda 2005, Nr 5–7, s. 15; wyr. SN z 5.7.2007 r., II CSK 163/07, Legalis; wyr. SN z 19.9.2007 r., II CSK 165/07, Legalis; wyr. SN z 28.11.2007 r., V CSK 285/07, Legalis; wyr. SN z 26.3.2009 r., I CSK 253/08, Legalis; wyr. SN z 16.4.2009 r., I CSK 362/08, Legalis; wyr. SN z 24.6.2009 r., I CSK 510/08, Legalis; wyr. SN z 7.12.2012 r., II CSK 77/12, Legalis; wyr. SN z 21.12.2012 r., V CSK 9/12, Legalis.

¹² Wyr. SN z 12.10.2012 r., IV CSK 186/12, Legalis.

¹³ Wyr. SA w Poznaniu z 22.9.2010 r., I ACa 613/10, Legalis.

niem woli spółki, to również do samego zawiadomienia nie jest konieczne podpisanie go przez członków zarządu, zgodnie z zasadami reprezentacji spółki. Zawiadomienie o zwołaniu zgromadzenia wspólników jest w istocie zaproszeniem wspólnika do udziału w tym zgromadzeniu i realizacji praw wynikających z posiadanych udziałów. Jak wskazał SN w wyroku z 26.6.2003 r.¹⁴, do decyzji (uchwał) zarządu sp. z o.o. o zwołaniu zgromadzenia wspólników nie znajdują zastosowania przepisy KC regulujące sposób składania oświadczeń woli, w tym art. 61 zd. 2 KC. Sąd Najwyższy podkreślił w uzasadnieniu, że decyzja zarządu sp. z o.o. (mającą w przypadku organu kolegialnego postać uchwały) o zwołaniu zgromadzenia wspólników nie jest oświadczeniem woli, gdyż funkcją tak określonego aktu zwołania zgromadzenia nie jest wywołanie skutków prawnych w postaci ustanowienia, zmiany lub zniesienia stosunku prawnego. Pogląd ten został zaaprobowany w literaturze, zaś zawiadomienie (zaproszenie) o zwołaniu zgromadzenia wspólników traktuje się jako czynność organizacyjną z zakresu prowadzenia spraw spółki¹⁵ bądź też jako czynność faktyczną¹⁶. W literaturze wskazuje się również, że zwoływanie zgromadzeń należy zaliczyć do kategorii zawiadomień, czyli tzw. innych czynów będących elementem zdarzeń cywilnoprawnych¹⁷. Wystarczające będzie zatem podpisanie zawiadomienia (zaproszenia) o zwołaniu zgromadzenia wspólników przez jednego z członków zarządu wieloosobowego¹⁸. Zauważyć z kolei trzeba, że podpisanie zawiadomienia przez wszystkich członków zarządu sanuje brak uchwały tego organu poprzedzającej wysłanie zawiadomień, niezbędnej – jak wcześniej wskazano – do prawidłowego zwołania zgromadzenia przez organ kolegialny.

Przyjęcie poglądu, że jest to czynność dokonywana w sferze reprezentacji spółki, byłaby także trudna do przyjęcia biorąc pod uwagę fakt, że zwo-

¹⁴ Wyr. SN z 26.6.2003 r., V CKN 419/01, Legalis.

¹⁵ A. Szajkowski, M. Tarska, A. Szumański, w: S. Sołtyński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, Kodeks..., t. II, 2014, s. 641; zob. także K. Strzelczyk, w: T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz (red.), Kodeks..., t. 2, 2011, s. 447.

¹⁶ A. Szumański, w: System PrPryw, t. 17A, 2015, s. 560.

¹⁷ A. Kidyba, Kodeks..., t. I, 2017, s. 1148; S. Sołtyński, w: System PrPryw, t. 17B, 2010, s. 542; J.P. Naworski, w: T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz (red.), Kodeks..., t. 3, 2013, s. 672.

¹⁸ A. Kidyba, Kodeks..., t. I, 2017, s. 1151; J.A. Strzępka, E. Zielińska, w: J.A. Strzępka (red.), Kodeks..., s. 581; K. Kopaczyńska-Pieczniak, w: A. Kidyba (red.), Spółka..., s. 510; R. Pabis, w: J. Biełniak i in., Kodeks, 2011, s. 853; A. Szajkowski, M. Tarska, A. Szumański, w: S. Sołtyński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, Kodeks..., t. II, 2014, s. 640; Ł. Pożoga, Uchwała..., s. 46; zob. także uzasadnienie wyr. SN z 14.5.2009 r., I CSK 406/08, Legalis oraz wyr. SA w Krakowie z 31.8.2016 r., I ACa 514/16, Legalis.

łania zgromadzenia wspólników mogą dokonywać też inne podmioty niż zarząd spółki. W powołanym powyżej wyroku SA w Poznaniu z 22.9.2010 r. Sąd wskazał nawet, że czynność ta w znacznej mierze ma charakter techniczny, bowiem w istocie jest zawiadomieniem wspólników o treści uchwały o zwołaniu zgromadzenia podjętej przez uprawniony organ, zatem nie ma przeszkód, aby np. pracownik spółki podpisał się pod treścią zawiadomienia wysyłanego do wspólników, o ile z jego treści wynika, że działa on z upoważnienia organu uprawnionego do zwołania zgromadzenia (jak wynika z uzasadnienia tego wyroku, w rozpatrywanej sprawie zarząd upoważnił prokurenta do wysłania za-proszeń na zgromadzenie).

Zarząd zasadniczo ma swobodę w zwoływaniu zgromadzenia wspólników, zatem może tego dokonać w każdym czasie, kiedy uzna to za stosowne. W niektórych przypadkach zarząd będzie jednak zobligowany do zwołania zgromadzenia wspólników, co powinno mieć swoje oparcie w ustawie, a ewentualnie także może nastąpić w umowie spółki¹⁹.

Po pierwsze, zasadniczy obowiązek zwołania dotyczy zwyczajnego zgromadzenia wspólników, które jest obligatoryjnym zgromadzeniem. Powinno się ono odbyć w terminie 6 miesięcy od zakończenia roku obrotowego (art. 231 § 1 KSH), zatem obowiązek zwołania tego zgromadzenia następuje najpóźniej na 2 tygodnie przed upływem tego terminu. Konieczność odbycia tego zgromadzenia wynika również z RachunkU, gdyż – zgodnie z art. 53 ust. 1 RachunkU – roczne sprawozdanie finansowe jednostki podlega zatwierdzeniu przez organ zatwierdzający, nie później niż w ciągu 6 miesięcy od dnia bilansowego.

Po drugie, obowiązek zwołania zgromadzenia dotyczy przypadku, o którym mowa w art. 233 KSH, a zatem, jeżeli bilans sporządzony przez zarząd wykaże stratę przewyższającą sumę kapitałów zapasowego i rezerwowych oraz połowę kapitału zakładowego, zarząd jest obowiązany niezwłocznie zwołać zgromadzenie wspólników w celu powzięcia uchwały dotyczącej dalszego istnienia spółki. Zarząd zobowiązany jest zwołać wówczas zgromadzenie niezwłocznie, natomiast musi się to odbyć z zachowaniem procedury i terminu

¹⁹ W. Popiołek, w: W. Pyziół (red.), Kodeks..., s. 453; A. Wiśniewski, Obowiązek..., s. 12 i n.; D. Opalska, Obowiązek zarządu zwołania i współdziałania przy zwołaniu zgromadzeń wspólników (walnych zgromadzeń), Pr. Sp. 2011, Nr 7–8, s. 26; M. Chomiuk, w: Z. Jara (red.), Kodeks..., 2017, s. 986; A. Nowacki, Zwyczajne zgromadzenie wspólników albo walne zgromadzenie, PUG 2006, Nr 12, s. 4; zob. także post. SA w Katowicach z 13.6.2000 r., I ACa 669/00, PG 2000 Nr 12, s. 54, w którym wskazano, że czynność zwołania zgromadzenia wspólników jest czynnością organizacyjną, a zwołanie tego zgromadzenia jest obowiązkiem zarządu.

zawiadomienia (art. 238 KSH), chyba że zarząd doprowadzi do odbycia tego zgromadzenia bez formalnego zwołania, kiedy cały kapitał zakładowy spółki będzie reprezentowany i nikt nie złoży sprzeciwu, co do objęcia porządkiem obrad uchwały o dalszym istnieniu spółki²⁰.

Po trzecie, nowelizacją ustawy z 9.11.2018 r.²¹ wprowadzono kolejny obowiązek zwołania zgromadzenia wspólników w nowo dodanym art. 233¹ KSH, zgodnie z którym w przypadku, o którym mowa w art. 202 § 6 KSH, tj. w sytuacji, gdy jedyny członek zarządu zamierza złożyć rezygnację, zobowiązany jest zwołać zgromadzenie wspólników, a w zaproszeniu na zgromadzenie zamieszcza oświadczenie o rezygnacji z pełnionej funkcji. Wprowadzenie tego przepisu związane jest z toczącą się w literaturze dyskusją nad prawidłowym sposobem złożenia rezygnacji i występującymi w orzecznictwie SN rozbieżnościami w tym zakresie²². W uchwale 7 sędziów SN z 31.3.2016 r.²³ przyjęto, że złożenie oświadczenia woli o rezygnacji przez członka zarządu spółki kapitałowej powinno zostać dokonane, o ile umowa albo statut spółki nie stanowi inaczej, zgodnie z ogólną zasadą reprezentacji biernej, tj. wobec jednego członka zarządu lub prokurenta. W sytuacji zatem, gdyby w spółce pozostał wyłącznie jeden członek zarządu, powstałaby wątpliwość odnośnie sposobu złożenia przez niego rezygnacji. Ustawodawca rozwiązał te wątpliwości przyjmując, że złożenie rezygnacji przez jedynego członka zarządu powinno zostać dokonane także wobec wspólników. Jednocześnie przepis art. 233¹ KSH wyłącza zastosowanie art. 235 § 1 KSH do zwołania zgromadzenia wspólników, co oznacza, że nawet w przypadku tzw. kadłubowego zarządu, jedyny członek zarządu ma prawo (i obowiązek) zwołania zgromadzenia, jeżeli zamierza złożyć rezygnację z pełnionej funkcji.

Po czwarte, zarząd jest zobowiązany zwołać zgromadzenie także na wniosek organów nadzoru, jeżeli zostały powołane (art. 235 § 2 KSH), zaś ze szczególnym przypadkiem mamy do czynienia w sytuacji złożenia przez wspólników mniejszościowych wniosku o zwołanie zgromadzenia wspólników (art. 236 § 1 KSH), gdyż wówczas – co do zasady – zarząd powinien zwołać

²⁰ A. Wiśniewski, *Obowiązek...*, s. 14–15.

²¹ Ustawa z 9.11.2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu wprowadzenia uproszczeń dla przedsiębiorców w prawie podatkowym i gospodarczym (Dz.U. z 2018 r. poz. 2244).

²² Zob. np. P. Pinior, *Rezygnacja członka organu spółki kapitałowej*, PPH 2015, Nr 6, s. 13–19 wraz z powołaną tam literaturą; *tenże*, *Wygaśnięcie mandatu członków organów spółki kapitałowej w świetle najnowszego orzecznictwa Sądu Najwyższego*, PPH 2017, Nr 7, s. 15–16, wraz z powołaną tam literaturą i orzecznictwem.

²³ Uchw. (7) SN z 31.3.2016 r., III CZP 89/15, Legalis.

zgromadzenie wspólników, o ile nie zachodzą wyjątkowe okoliczności, takie jak szantaż korporacyjny lub nadużycie prawa (por. uwagi poniżej).

Po piąte, obowiązek zwołania zgromadzenia wynikać może także z przeprowadzenia procesów transformacyjnych, kiedy uchwała zgromadzenia stanowi element ważności przeprowadzenia procedury połączenia, podziału albo przekształcenia spółki. Jest to o tyle istotne, że zaniechania w tym względzie, w związku z wszczęciem procedury transformacyjnej, mogą doprowadzić do wyrządzenia szkody spółce.

Zaniechania zarządu w zakresie zwoływania zgromadzeń wspólników mogą narazić członków zarządu na odpowiedzialność²⁴. W szczególności, podstawą odpowiedzialności cywilnoprawnej członków zarządu może być przepis art. 293 KSH. Ponadto, zgodnie z przepisem art. 594 § 1 pkt 3 KSH, kto, będąc członkiem zarządu spółki handlowej, wbrew obowiązkowi dopuszcza do tego, że zarząd nie zwołuje zgromadzenia wspólników, podlega grzywnie do 20 000 zł. Zaniechania zarządu w zakresie zwoływania zgromadzeń stanowią też niewątpliwie podstawę odpowiedzialności organizacyjnej, skutkującej odwołaniem członków zarządu.

2. Uprawnienia organów nadzoru w przedmiocie zwołania zgromadzenia

Rada nadzorcza, jak również komisja rewizyjna, mają prawo zwołania zarówno zwyczajnego jak i nadzwyczajnego zgromadzenia, zgodnie z przepisem art. 235 § 2 KSH. Zwołanie zwyczajnego zgromadzenia wspólników przez organ nadzoru może nastąpić, jeżeli zarząd nie zwoła go w terminie określonym w ustawie lub w umowie spółki. Zatem zgodnie z KSH, zwołanie zwyczajnego zgromadzenia przez zarząd może nastąpić najpóźniej na 2 tygodnie przed upływem szóstego miesiąca od zakończenia roku obrotowego (art. 231 § 1 KSH), stąd jeżeli w tym terminie zgromadzenie nie zostanie zwołane, mogą tego dokonać organy nadzoru. Umowa spółki może oczywiście zmieniać tę zasadę, wprowadzając obowiązek wcześniejszego zwołania zgromadzenia wspólników. Zauważyć należy, że w razie braku zwołania zwyczajnego zgromadzenia wspólników przez zarząd w terminie określonym w ustawie lub umowie spółki, zwołanie zwyczajnego zgromadzenia staje się obowiązkiem organów nadzoru, które powinny czuwać nad tym, aby doszło co najmniej do zatwier-

²⁴ A. Wiśniewski, *Obowiązek...*, s. 17; D. Opalska, *Obowiązek...*, s. 32; R. Pabis, w: A. Opalski (red.), *Kodeks...*, t. IIB, s. 175.

dzenia sprawozdań finansowych spółki. Należy uznać, że w razie zaniechania organów nadzoru w tym zakresie, może stanowić to podstawę do odpowiedzialności członków organów nadzoru na podstawie art. 293 KSH, a także ich odpowiedzialności organizacyjnej²⁵.

Z kolei, w przypadku nadzwyczajnego zgromadzenia organy nadzoru mogą wystąpić do zarządu spółki o zwołanie zgromadzenia w każdym przypadku, jeżeli uznają to za wskazane, natomiast samodzielnie mogą zwołać nadzwyczajne zgromadzenie, jeżeli pomimo skierowania wniosku do zarządu spółki zarząd nie zwoła zgromadzenia wspólników w terminie 2 tygodni od dnia zgłoszenia żądania przez radę nadzorczą lub komisję rewizyjną. Przepis art. 235 § 2 KSH nie wskazuje formy, w jakiej żądanie powinno być skierowane do zarządu, a zatem przyjąć należy, że może być ono złożone w formie dowolnej, choć oczywiście w celu uniknięcia wątpliwości co do złożenia tego żądania, w szczególności terminu jego zgłoszenia, postulować należy złożenie żądania w formie pisemnej. Ponadto, w żądaniu tym należy wskazać proponowany porządek obrad²⁶. Za celowe uznać należy także wskazanie proponowanego terminu odbycia zgromadzenia. Zaaprobować należy wyrażony w literaturze pogląd, że jeżeli zarząd nie uwzględnił w całości żądania organów nadzoru i nie objął porządkiem wszystkich proponowanych uchwał, wówczas rada nadzorcza (komisja rewizyjna) zachowuje prawo do samodzielnego zwołania zgromadzenia, z porządkiem obrad obejmującym uchwały nie zamieszczone przez zarząd²⁷. Może to mieć szczególne znaczenie w odniesieniu np. do uchwały o odwołaniu członków zarządu. Ponadto, gdyby doszło do sytuacji, że wobec bezczynności zarządu organ nadzoru dokonuje zawiadomienia wspólników o odbyciu zgromadzenia, a jednocześnie zawiadomienie takie wysyła zarząd spółki, wówczas przyjąć należy, że pierwszeństwo ma to zgromadzenie, które odbędzie się wcześniej²⁸. Stanowiłoby to ważny powód uzasadniający odwołanie kolejnego zgromadzenia. Jednak trzeba mieć na uwadze, że zwołane zgromadzenia mogłyby mieć różny porządek obrad, a w takim przypadku uznać należy konieczność odbycia obu zgromadzeń²⁹. Jeżeli natomiast na pierwszym ze zgromadzeń byłby reprezentowany cały kapitał zakładowy, to wówczas można rozszerzyć

²⁵ R. Pabis, w: A. Opalski (red.), Kodeks..., t. IIB, s. 182.

²⁶ Por. M. Chomiuk, w: Z. Jara (red.), Kodeks..., 2017, s. 987; R. Pabis, w: A. Opalski (red.), Kodeks..., t. IIB, s. 181.

²⁷ A. Kidyba, Spółka..., s. 698; R. Pabis, w: A. Opalski (red.), Kodeks..., t. IIB, s. 181.

²⁸ J.P. Naworski, w: T. Siemiątkowski, R. Potrzebszcz (red.), Kodeks..., t. 3, 2013, s. 675.

²⁹ M. Chomiuk, w: Z. Jara (red.), Kodeks..., 2017, s. 988; R. Pabis, w: A. Opalski (red.), Kodeks..., t. IIB, s. 181.

porządek obrad również o te uchwały, które miałyby być przedmiotem kolejnego zgromadzenia, które w takim przypadku uznać będzie można za bezprzedmiotowe.

Wymóg złożenia wniosku do zarządu spółki powstaje wówczas, kiedy zarząd działa i nie występują braki w składzie organu. Natomiast w sytuacji braku organu bądź zarządu kadłubowego, kiedy nie jest możliwe podjęcie uchwały przez zarząd o zwołaniu zgromadzenia, możliwe jest zwołanie zgromadzenia przez organ nadzoru bez konieczności zgłoszenia żądania zarządowi. Jak przyjął SA w Warszawie w wyroku z 25.5.1995 r.³⁰, uprawnienie rady nadzorczej do zwołania zgromadzenia wspólników jest własnym uprawnieniem rady, doznającym ograniczenia tylko w tym znaczeniu, że ustępuje ono pierwszeństwa zarządowi, który powiadomiony o takim żądaniu może sam zwołać zgromadzenie, jednakże to „pierwszeństwo” musi zostać usankcjonowane wówczas, gdy zarząd ma możliwość skorzystania z niego. Jak podkreślił SA w uzasadnieniu wyroku, nie było konieczności zwrócenia się do zarządu spółki z wnioskiem o zwołanie zgromadzenia, jeżeli zarząd nie mógł podjąć uchwały o jego zwołaniu, wskutek zawieszenia członka zarządu uchwałą rady nadzorczej spółki.

Zauważyć należy, że uprawnienie organów nadzoru do zwołania zgromadzenia w sp. z o.o. różni się od analogicznego uprawnienia, jakie przysługuje radzie nadzorczej w spółce akcyjnej, w której rada może samodzielnie zwoływać zgromadzenia, bez konieczności zwracania się do zarządu spółki w tej sprawie (por. art. 399 § 2 KSH). *De lege ferenda* postulować należy wprowadzenie tego rozwiązania także w sp. z o.o.

Podobnie jak w przypadku zarządu uprawnienie to przysługuje organom nadzoru *in corpore*, a zatem powinno zostać poprzedzone uchwałą tych organów, podjętą zgodnie z wymogami określonymi w ustawie lub umowie spółki³¹. W przypadku rady nadzorczej i komisji rewizyjnej uchwały mogą zostać podjęte, jeżeli wszyscy zostali prawidłowo zaproszeni na posiedzenie, zaś na posiedzeniu obecna będzie co najmniej połowa składu organu. Brak jest w ustawie wskazania, jaką większością głosów uchwały mają zostać podjęte.

³⁰ Wyr. SA w Warszawie z 25.5.1995 r., I ACr 340/95, Legalis.

³¹ Por. A. Kidyba, Kodeks..., t. I, 2017, s. 1152; W. Popiołek, w: W. Pyziół (red.), Kodeks..., s. 453; A. Szumański, w: System PrPryw, t. 17A, 2010, s. 495; K. Strzelczyk, w: T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz (red.), Kodeks..., t. 2, 2011, s. 450; M. Chomiuk, w: Z. Jara (red.), Kodeks..., 2017, s. 987; R. Pabis, w: A. Opalski (red.), Kodeks..., t. IIB, s. 182; analogicznie w spółce akcyjnej A. Opalski, Rada nadzorcza w spółce akcyjnej, Warszawa 2006, s. 502; J. Szwaja, w: S. Soltysieński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, Kodeks..., t. III, 2008, s. 937; M. Spyra, w: System PrHandl, t. 2B, 2007, s. 430; J.P. Naworski, w: T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz (red.), Kodeks..., t. 2, 2011, s. 674.

W tej materii możliwe są dwa rozwiązania. Po pierwsze, można przyjąć, że zasadą kodeksową przy podejmowaniu uchwał w spółkach kapitałowych jest bezwzględna większość głosów, zatem pomimo braku takiej regulacji dla rady nadzorczej sp. z o.o., do podejmowania uchwał przez radę także należy stosować bezwzględną większość głosów. W literaturze wskazuje się przy tym, że zastosowanie znajduje *per analogiam* art. 391 § 1 KSH³². Po drugie, można także przyjąć interpretację, zgodnie z którą skoro ustawa nie zastrzega wyrażnie dla rady nadzorczej sp. z o.o. bezwzględnej większości głosów, oznacza to, że do podjęcia uchwały w tym przypadku wystarczy zwykła większość głosów³³. Kwestię tę powinna rozstrzygać umowa spółki w celu uniknięcia wątpliwości co do skuteczności podejmowanych uchwał. Jeżeli natomiast umowa spółki tych kwestii nie reguluje należy opowiedzieć się za poglądem, że wystarczająca będzie zwykła większość głosów. Ponadto, uchwała rady nadzorczej albo komisji rewizyjnej o zwołaniu zgromadzenia może zostać podjęta w innych trybach, o których mowa w art. 222 § 3 i 4 KSH, o ile dopuszcza je umowa spółki³⁴.

Analogicznie jak w przypadku zarządu spółki, wady formalne związane ze zwołaniem zgromadzenia, w szczególności brak uchwały organu nadzoru o zwołaniu zgromadzenia, mogą stanowić podstawę do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwał podjętych na wadliwie zwołanym zgromadzeniu, jeżeli wady formalne miały wpływ na treść podejmowanych uchwał.

W przypadku samodzielnego zwoływania zgromadzenia przez organy nadzoru podpisanie zawiadomień wysyłanych do wspólników może nastąpić przez przewodniczącego rady nadzorczej bądź komisji rewizyjnej. Może tego również dokonać upoważniony w uchwale członek rady nadzorczej (komisji rewizyjnej) albo inna osoba wskazana w uchwale danego organu nadzoru,

³² Tak A. Herbet, Zmiany regulacji prawnej spółki z o.o. na tle kodeksu spółek handlowych – zagadnienia wybrane, PUG 2001, Nr 4, s. 9; R.L. Kwaśnicki (red.), Spółka..., s. 311; K. Bilewska, Przesłanki powzięcia uchwały rady nadzorczej spółki kapitałowej a jej zaskarżanie, MoP 2010, Nr 6, s. 305.

³³ Por. A. Kidyba, Kodeks..., t. I, 2017, s. 1076; A. Szumański, w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, Kodeks..., t. II, 2014, s. 602; M. Rodzyńkiewicz, Kodeks..., 2012, s. 410; K. Kopaczyńska-Pieczniak, w: A. Kidyba (red.), Spółka..., s. 474; A. Rachwał, w: Sytem PrHandl, t. 2A, 2007, s. 997; M. Bielecki, Problematyka podejmowania uchwał rady nadzorczej spółki z o.o., Pr. Sp. 2007, Nr 9, s. 13; K. Strzelczyk, w: T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz (red.), Kodeks..., t. 2, 2011, s. 407; D. Wajda, Mechanizm..., s. 21; P. Pinior, Szczególne sposoby podejmowania uchwał przez radę nadzorczą, w: M. Modrzejewska (red.), Prawo handlowe XXI wieku. Czas stabilizacji, ewolucji czy rewolucji. Księga jubileuszowa Profesora Józefa Okolskiego, Warszawa 2010, s. 787.

³⁴ Por. A. Kidyba, Kodeks..., t. I, 2017, s. 1152.

a także członkowie rady nadzorczej głosujący za uchwałą³⁵. Kwestie te mogą również zostać szczegółowo określone w regulaminie rady nadzorczej (komisji rewizyjnej). Uznać przy tym należy, że organy nadzoru mają prawo wglądu do księgi udziałów, co wprawdzie nie wynika *expressis verbis* z ustawy, natomiast przysługuje im w ramach ich kompetencji nadzorczych (prawo przeglądania ksiąg i dokumentów) oraz w związku z przyznaniem wprost w ustawie prawa zwołania zgromadzenia (ma to istotne znaczenie odnośnie do uprawnień komisji rewizyjnej, gdyż ta, co do zasady, wyposażona jest w uprawnienia nadzorcze w ograniczonym zakresie, w związku z opiniowaniem dokumentów przedkładanych na zwyczajnych zgromadzeniach).

3. Uprawnienia podmiotów umocowanych w umowie spółki

Umowa spółki może wskazywać inne podmioty uprawnione do zwołania zgromadzenia wspólników. W szczególności, uprawnienie takie można przyznać indywidualnie oznaczonemu wspólnikowi w postaci jego uprawnienia osobistego, grupie wspólników reprezentujących określoną część kapitału, a ponadto możliwe jest przyznanie tego uprawnienia innym osobom, w tym spoza spółki, skoro przepis art. 235 § 3 KSH nie przewiduje w tym zakresie żadnych ograniczeń³⁶. Jak już wcześniej wskazano, uprawnienie takie można przyznać indywidualnie poszczególnym członkom zarządu bądź też indywidualnie członkom organów nadzoru. Za dopuszczalne uznać należy również powierzenie takiego uprawnienia prokurentowi³⁷.

Uprawnienie innych osób, zgodnie z przepisem art. 235 § 3 KSH, powinno być udzielone w takim kształcie, w jakim przysługuje ono organom nadzoru, a zatem jest to uprawnienie do zwołania zwyczajnego zgromadzenia wspólników, jeżeli zarząd nie zwoła go w terminie określonym w ustawie lub w umo-

³⁵ *Ibidem*; M. Chomiuk, w: Z. Jara (red.), Kodeks..., 2017, s. 988; R. Pabis, w: A. Opalski (red.), Kodeks..., t. IIB, s. 182.

³⁶ Por. A. Kidyba, Kodeks..., t. I, 2017, s. 1153; A. Szumański, w: System PrPryw, t. 17A, 2010, s. 495; A. Szajkowski, M. Tarska, A. Szumański, w: S. Sołtyński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaia, Kodeks..., t. II, 2014, s. 659; K. Kopaczynska-Pieczniak, w: A. Kidyba (red.), Spółka..., s. 512; M. Rodzyńkiewicz, Kodeks..., 2012, s. 434; R. Pabis, w: J. Bieniak i in., Kodeks..., 2011, s. 852; K. Strzelczyk, w: T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz (red.), Kodeks..., t. 2, 2011, s. 450; M. Chomiuk, w: Z. Jara (red.), Kodeks..., 2017, s. 988.

³⁷ A. Kidyba, Kodeks..., t. I, 2017, s. 1153; K. Kopaczynska-Pieczniak, w: A. Kidyba (red.), Spółka..., s. 512; D. Wajda, Mechanizm..., s. 22; R. Pabis, w: J. Bieniak i in., Kodeks..., 2011, s. 852.

wie spółki, zaś nadzwyczajnego zgromadzenia – jeżeli pomimo skierowania wniosku do zarządu spółki, zarząd nie zwoła zgromadzenia wspólników w terminie 2 tygodni od dnia zgłoszenia żądania przez osobę wskazaną w umowie³⁸. Podkreślić przy tym należy, że w umowie spółki możliwe jest także przyznanie wyłącznie jednego ze wspomnianych uprawnień, np. prawa zwołania tylko zgromadzenia nadzwyczajnego. Natomiast przyznanie uprawnienia do zwołania zgromadzenia bez konieczności złożenia wniosku do zarządu o zwołanie zgromadzenia, należałoby uznać za nieważne w świetle przepisu art. 235 § 3 KSH.

Jeśli chodzi o realizację wspomnianego uprawnienia, to w przypadku wspólników nie powinno ono nastręczać trudności, gdyż wspólnik ma prawo wglądu do księgi udziałów, a zatem będzie mógł wysłać zawiadomienia o zgromadzeniu na adresy wspólników wskazane w księdze udziałów. Natomiast w odniesieniu do osób spoza spółki należałoby w umowie spółki kwestie te uregulować, w szczególności zobowiązać zarząd do udostępnienia księgi udziałów osobie uprawnionej do zwołania zgromadzenia. W przypadku obstrukcji ze strony zarządu osoba ta może wystąpić do sądu rejestrowego z wnioskiem o udostępnienie informacji dotyczących spółki. Zauważyć bowiem trzeba, że obecnie art. 19a ust. 5d KRSU przewiduje obowiązek zgłoszenia do rejestru listy obejmującej nazwisko i imię oraz adres do doręczeń albo firmę lub nazwę i siedzibę członków organów lub osób uprawnionych do powołania zarządu. W przypadku sp. z o.o. organem uprawnionym do powołania zarządu jest, co do zasady, zgromadzenie wspólników, dlatego dostęp do danych jest obecnie ułatwiony, choć oczywiście problemem może być zachowanie aktualności tych danych.

Umowa spółki może również rozstrzygać kwestię ponoszenia kosztów zwołania zgromadzenia, przy czym w razie braku jakichkolwiek postanowień w umowie spółki, koszty te powinien ponosić wnioskodawca. Trudno bowiem zakładać, że wobec beczynności zarządu w zwoływaniu zgromadzenia wnioskodawcy będą mieli możliwość domagania się od zarządu wypłaty tych środ-

³⁸ A. Kidyba, *Spółka...*, s. 694; J.A. Strzępka, E. Zielińska, w: J.A. Strzępka (red.), *Kodeks...*, s. 581; A. Szajkowski, M. Tarska, A. Szumański, w: S. Sołtyński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks...*, t. II, 2014, s. 660; K. Kopaczyńska-Pieczniak, w: A. Kidyba (red.), *Spółka...*, s. 513; W. Popiołek, w: W. Pyziół (red.), *Kodeks...*, s. 453; K. Strzelczyk, w: T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz (red.), *Kodeks...*, t. 2, 2011, s. 450; M. Chomiuk, w: Z. Jara (red.), *Kodeks...*, 2017, s. 988; R. Pabis, w: A. Opalski (red.), *Kodeks...*, t. IIB, s. 183.

ków³⁹. Osoba zwołująca zgromadzenie może jednak wystąpić do spółki o zwrot kosztów zwołania zgromadzenia bądź też poddać tę kwestię pod rozstrzygnięcie uchwały zgromadzenia wspólników, zamieszczając stosowny punkt w porządku obrad zwołanego zgromadzenia.

4. Uprawnienia wspólników mniejszościowych

Prawo zwołania nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników przysługuje także wspólnikowi lub grupie wspólników, pod warunkiem reprezentowania przez wnioskodawcę lub wnioskodawców co najmniej 1/10 kapitału zakładowego (art. 236 KSH). Przepis art. 236 § 1 KSH ma charakter semiimperatywny, dlatego umowa spółki może przyznać uprawnienie do żądania zwołania zgromadzenia wspólnikom reprezentującym mniej niż 1/10 kapitału zakładowego (art. 236 § 2 KSH), natomiast uprawnienia do żądania zwołania zgromadzenia wspólników nie można w umowie spółki wyłączyć ani ograniczyć⁴⁰. Wspólnicy nie mają z mocy ustawy zagwarantowanego prawa do samodzielnego zwoływania zgromadzenia wspólników. Ustawodawca wprowadził jedynie możliwość wystąpienia z wnioskiem do zarządu o zwołanie zgromadzenia wspólników. Dopiero jeżeli zarząd nie zwoła zgromadzenia, wówczas wnioskodawca (wnioskodawcy) może zwołać zgromadzenie po uzyskaniu stosowanego umocowania w postanowieniu sądu rejestrowego.

Należy też zauważyć, że wskutek nowelizacji art. 236 i 237 KSH⁴¹ prawo domagania się zwołania nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników przysługuje obecnie także wspólnikom reprezentującym 1/20 kapitału zakładowego,

³⁹ Odmienne *R. Pabis*, w: *A. Opalski* (red.), *Kodeks...*, t. IIB, s. 184–185, który przyjmuje, że koszty te ponosi spółka, natomiast w przypadku bezzasadnego zwołania zgromadzenia spółka może wystąpić do zwołującego o zwrot kosztów.

⁴⁰ *A. Kidyba*, *Kodeks...*, t. I, 2017, s. 1156; *W. Popiołek*, w: *W. Pyziół* (red.), *Kodeks...*, s. 455; *J.A. Strzępka*, *E. Zielińska*, w: *J.A. Strzępka* (red.), *Kodeks...* s. 582; *A. Szumański*, w: *System PrPryw*, t. 17A, 2010, s. 495; *R. Pabis*, w: *J. Bieniał* i in., *Kodeks...*, 2011, s. 854; *E. Zielińska*, w: *A. Kidyba* (red.), *Meritum...*, s. 1243; *E. Marszałkowska-Krześ*, tamże, s. 1069; *K. Kopaczynska-Pieczniak*, w: *A. Kidyba* (red.), *Spółka...*, s. 507; *D. Wajda*, *Mechanizm...*, s. 22; *Ł. Zamojski*, *Rejestracja...*, s. 415; *A. Lesiak*, w: *Z. Koźma*, *M. Ożóg* (red.), *Kodeks...*, s. 468; *A. Gierat*, *Korporacyjne uprawnienia kontrolne wspólników spółek kapitałowych*, Toruń 2010, s. 310; *A. Szajkowski*, *M. Tarska*, w: *S. Soltyskiński*, *A. Szajkowski*, *A. Szumański*, *J. Szwaja*, *Kodeks...*, t. II, 2014, s. 647; *P. Pinior*, *Nadzór...*, s. 388; *W. Wyrzykowski*, *M. Żaba*, *Ochrona praw wspólników (akcjonariuszy) mniejszościowych w kodeksie spółek handlowych*, PPH 2015, Nr 9, s. 44; zob. także wyr. SA Katowicach z 14.12.2010 r., V ACa 453/10, *Legalis*.

⁴¹ Ustawa z 16.12.2016 r. o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy otoczenia prawnego przedsiębiorców (Dz.U. z 2016 r. poz. 2255).

w sytuacji, gdy domagali się oni umieszczenia spraw w porządku obrad najbliższego zgromadzenia (uzupełnienia porządku obrad), a zarząd nie uwzględnił ich wniosku. Mogą oni obecnie również wystąpić do sądu rejestrowego z wnioskiem o upoważnienie do zwołania zgromadzenia wspólników, na podstawie przepisu art. 237 § 1 KSH.

Uprawnienie do żądania zwołania zgromadzenia jest prawem mniejszości⁴², zaliczanym do korporacyjnych uprawnień wspólników o charakterze kontrolnym⁴³. Podkreślić trzeba, że przy niewielkiej liczbie wspólników możliwe jest odbycie zgromadzenia i podejmowanie uchwał bez formalnego zwołania, jeżeli cały kapitał zakładowy jest reprezentowany (art. 240 KSH), natomiast w spółkach o większej liczbie wspólników, czy też w przypadkach, gdy np. część wspólników przebywa na stałe za granicą, odbycie zgromadzenia bez formalnego zwołania jest utrudnione, stąd uprawnienie żądania zwołania zgromadzenia staje się istotnym elementem ochrony interesu wspólników mniejszościowych. Oczywiście, z uprawnienia tego korzystać może także wspólnik większościowy. W takim jednak przypadku z reguły zarząd będzie uwzględniał wniosek wspólnika o zwołanie zgromadzenia z uwagi na uzależnienie zarządu od większościowego wspólnika. Z kolei konieczność wystąpienia z wnioskiem przez wspólników do sądu rejestrowego dotyczyć może przypadków np. kadłubowego składu bądź braku organu, kiedy podmiotami mogącymi doprowadzić do zwołania zgromadzenia w spółce są zasadniczo wyłącznie wspólnicy. Analogiczne uprawnienie mniejszości przysługuje akcjonariuszom w spółce akcyjnej, przy czym realizacja wspomnianego uprawnienia uzależniona jest od reprezentowania co najmniej 1/20 kapitału zakładowego spółki⁴⁴.

⁴² Na temat pojęcia i charakteru prawnego praw mniejszości zob. np. *M. Tarska*, Charakter praw wspólników mniejszościowych w spółkach handlowych, PPH 2015, Nr 9, s. 4–10; *A. Szumański*, Granice ochrony praw mniejszości w spółkach kapitałowych, PPH 2015, Nr 9, s. 11–20; *W. Wyrzykowski*, *M. Żaba*, Ochrona..., s. 42–44; *P. Piniór*, Nadzór..., s. 371–371; *tenże*, Ochrona praw mniejszości w Kodeksie spółek handlowych, w: *J. Frąckowiak* (red.), Kodeks spółek handlowych po dziesięciu latach, Wrocław 2013, s. 287 i n. wraz z podaną tam literaturą.

⁴³ *B. Mamica*, Zwołanie zgromadzenia przez wspólników mniejszościowych, Pr. Sp. 1998, Nr 9, s. 18; *A. Szumański*, w: System PrPryw, t. 19, 2006, s. 223; *K. Oplustil*, Instrumenty..., s. 560; *A. Gierat*, Korporacyjne..., s. 306; *P. Piniór*, Nadzór..., s. 386.

⁴⁴ Na temat analogicznej regulacji w spółce akcyjnej zob. np. *S. Byczko*, Wybrane instrumenty ochrony praw wspólników mniejszościowych w spółce akcyjnej w prawie polskim, Acta Universitatis Lodzensis. Folia iuridica 68, Łódź 2006, s. 96–100; *D. Wajda*, Ochrona akcjonariuszy mniejszościowych w kodeksie spółek handlowych, Warszawa 2007, s. 112 i n.; *M. Spyra*, w: System PrHandl, t. 2B, 2007, s. 430–433; *J. Szwaja*, w: *S. Sołtysiński*, *A. Szajkowski*, *A. Szumański*, *J. Szwaja*, Kodeks..., t. III, 2008, s. 939 i n.; *J.P. Naworski*, w: *T. Siemiątkowski*, *R. Potrzeszcz* (red.), Kodeks...,